

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 1/2 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și strălăitate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

Puși alături...

Prețioase aprecieri au apărut din nou din condeiul distinsului fruntaș maghiar Mocsáry Lajos, în numărul de Duminecă al ziarului «Egyetértés».

Ocupându-se de cauzele, cari au putut să-l scoată din nou la suprafață pe fostul ministru președinte Bánffy, care a fost alungat odată de pe arena vieții politice maghiare ca un «criminal național», ne arată gradul de orbire al societății maghiare, care din «criminal» îl scoate acum erou pe Bánffy, care s'a îmbrăcat în haina ultra-șovinismului ca să nu poată fi recunoscut.

Și dovedește înțeleptul patriot, că meschinăria aceasta se face numai în detrimentul poporului maghiar. Se trezesc ambițiuni imposibile, ținte absurde, năzuinți desarte, pentru care e păcat un popor să-și cheltuiască energiile. Ear cine o face aceasta conștient, este un simplu aventurier politic. Vieța politică maghiară este azi îmbibată de acest spirit bolnăvicios. Trecere n'are de cât cel-ce făgăduiește mai mult. Și se nu ne mirăm tocmai de Bánffy, care în poziția sa neresponsabilă de azi, se zbate ca un nenorocit s'ajungă și el ceva, «tettekkel tényező» cum zisese, când însuși ministrul președinte Tisza, se ia la întrecere cu dînsul. Bánffy puțin de nu s'a întârziat, Tisza încurcînd il supralicita. Prin urmare ministrul președinte al țării, în poziția lui responsabilă, care ar trebui să calmeze și modereze

esagerațiunile, cari dacă se pot esplica, când vin din partea opoziției, uzând guvernul de ele, este ceva nu se poate mai condamnabil și mai eclatant dovedind, de ce este capabil pentru a se menține la putere.

Dar să dăm cuvîntul d-lui Mocsáry: ... «A urmat ultra liberalizmul. Era o armă ieftină, o știm doar dela partidul liberal, cât de puțin obligă. Dar le suna bine unor urechi și spre mai marea surprindere a țării l-a adus drept rezultat prezidenția dela casina din Lipotváros. A venit mai departe, respective într'un timp cu aceasta, șovinizmul, dar de acesta baronul Bánffy a uzat ridicîndu-l la cub, în formă de ultra-șovinism. Acesta l-a fost adutul, acesta tîrgul norocos, căruia are de a mulțumi că sub raportul popularității a devenit milionar. Eu nu vreau să-l chem în proces pe Bánffy, asupra chestiunii naționalităților, ci simplu pun întrebarea, ce a făcut dînsul marele și extra-șovinistul, în interesul «clădirii statului-național maghiar» atunci, când era în situație, ca ministru-președinte, a fi «tettekkel tényező.» N'a făcut altceva decât legea neisbită și neesecutabilă a maghiarizării numerelor de localități. Ce dovedește asta? Nu avea că dînsul n'ar fi dorit poate mai mult să facă, în privința asta nu vreau să-l bănuiesc, ci simplu avea, că executarea maghiarizării generale nici începe, nici continua nu se poate cu nici un mijloc, și a anima, a încuraja publicul cu aceasta, a te angaja la aceasta, este humbug și nimic alt-ceva. În privința asta dealt-fel l-a, luat deja pânea

ultra-șovinistului baron, nimeni altul decât contele Tisza István, care foarte precaut și cu multă moderațiune s'a declarat în discursul său program în chestiunea naționalităților, dar în privința asta tot atât de mult s'a desmințit pe sine ca și în altele, când a scos în vileag proiectul de reformă al învățămîntului poporal.

Toate acestea nu sunt alt-ceva decât un fel de practică vicleană.

În vorbirile sale ultime a mai zis, că dînsul e convins, că se poate în deplină unire cu dinastia crea statul național, trebuie știut numai modul. Ce arcan are cu privire la asta, baronul Bánffy nu ne-o spune, care va fi miezul acestei fraze, a acestei oferi — des Pudels Kern — vom vedea, dacă se va desface din ceața de frază. Însă că pe ce baze morale vrea să așeze edificiul deplinei sale rehabilitări ori poate reactivării, o vedem din ultima sa vorbire în care a glorificat fuziunea stîngei dela mijloc, avea tradare fără păreche de principii, care va rămănea veșnic o pată neagră a istoriei noastre.

Mai adăugându-se la asta multe momente personale, cu astfel de arme, a succes lui Bánffy să se facă om interesant și cine știe ce gânduri nu-l mai frămîntă și ce va urma încă de fapt. Am văzut în vremea din urmă multe surprinderi. Dar', dacă faimosul erou al faimoaselor alegeri din 1896 și a clauzei de Ischl, se silește spre o adevărată rehabilitare morală, pună-se altfel pe lucru, nu însă cu slăbiciunile omenești min-

Statuia lui Pasteur.

De curînd s'a ridicat la Paris, pe piața Breteuil, monumentul marelui Pasteur, opera defunctului sculptor Falguière.

Cu acest prilej dl Errera, membru în Academia Regală din Bruxela, a pronunțat un discurs, în numele subscriitorilor străini în care face un splendid omagiu lui Pasteur.

Iată textul aceluși discurs:

„Sunt nume privilegiate, a căror strălucire, vie și pură, luminează întreaga umanitate; în jurul lor toate rivalitățile se domolesc, ori-ce sentiment meschin dispare, iar în inimă nu mai rămăne loc decât pentru efuziune unanimă a recunoștinței universale. Numele glorios al lui Pasteur este din aceste:

Viu, în numele comitetelor străine de subscripție internațională, să aduc omagiu memoriei Francezului ilustru pe care îl venerază lumea întreagă — salutul respectuos și entusiast al nenumăraților aderenți cari din toate țările — Germania, Austro-Ungaria, România, Belgia, Danemarca, Egiptul, Spania, Statele-Unit, Olanda, Norvegia, Portugalia, Italia, Elveția, Rusia, etc), s'au grăbit să-și dea obolul pentru această meritată gloriificare.

Ce pot să spun afară de ceea-ce alți au spus mult mai frumos?

Dar însă-și repetarea elogiilor constituie un hymn cântat de vocile cele mai inegale.

Unul din precursorii lui Pasteur, astronomul și fisicianul Biot, a spus de dînsul la epoca debutului:

„Acest tîner luminează tot ce atinge.“

Îmi pare că nici în cuvînt nu răsună mai bine toată cariera sa științifică, toată acțiunea sa mondială.“

Noi suntem astăzi atât de impregnați de ideile pasteuriene, că ne trebuie o sfortare considerabilă pentru a ne închipui ce era o sumă de probleme mai înainte de a fi transformate de puternica sa influență.

Ar fi un tablou interesant acela care ar simboliza starea în care le-a găsit și starea în care le-a condus.

S'ar vedea haosul moleculelor disuimetriche orientându-se de odată, luminându-se grație razei de lumină proiectate de Pasteur. Toată chimia structurală modernă își are aici originea.

Fermentațiile nu formau înainte de Pasteur, decât o grămadă confuză de materiale dispartate, de rețete empirice, de date contradictorii. A făcut un edificiu grandios, cu multe camere locuite fiecare de câte un meșter îndemănat, — voese să spun un ferment viețuitor — care are modul său propriu de-a desface moleculele și de a le debita în fragmente definite.

Chirurgia ar fi reprezentată mergînd pe di-buite în-noapte, pe un drum aproape imperceptibil, în mijlocul infecțiilor plagelor.

Pasteur sosește, drumul se luminează, se curăță și ocolește departe de bălțile pestilențiale.

Pe când medicina rămănea mai înainte tremurîndă și desarmată în fața germinilor morbizi, Pasteur, o învăță să cunoască acești inimiți, să-i combată și să-i domine, să-i aservească și să facă din ei cei mai buni aliați.

Igiena, medicină care prevede a eșit de asemenea transformată din mâinile sale.

Sau mai bine grație lui s'au pus bazele solide, ale unei igiene sociale alături de igiena individuală.

Unul din cei mai eminenți dintre discipolii lui Pasteur, Duclaux — a cărui amintire aruncă o umbră de tristețe asupra acestei apoteoze — a făcut din această chestiune o carte admirabilă.

Pasteur a fost mai mult de cât creatorul unei științe, mai mult de cât binefăcătorul agriculturii, mai mult de cât renovatorul medicinei, chirurgiei și igienei, a fost un creator de umanitate.

Pe când atâtea conflicte de interese, atâtea aspirații opuse, atâtea antinomii de credință dirijează pe oameni, știința îi asociază în mod indisolubil prin convergența sfortărei și universalitatea binefacerilor“.

ciunile convenționale și iluziunile veninoase jucând o isteată tactică.

Pân'aci Mocsáry. N'avem dela noi nimic de adăugat.

Reviziunea regulamentului.

Pe coridorul camerei nu se vorbea eri despre altceva decât că contele Tisza, încă sub durată acestei a treia sesiuni, vrea să-și realizeze proiectul de reviziune a regulamentului Dietei. Afirmativ discuția asupra listei civile l'a hotărât așa repede. La locurile prea înalte, discuțiunea aceasta a făcut o impresie foarte rea și a produs îngrijorarea că și soartea celorlalte proiecte importante devine problematică. Ingrijorarea aceasta i-a fost adusă la cunoștința contelui Tisza. In chipul acesta s'a născut planul despre care câteva zile nu se știa încă nimic, că după terminarea bugetului nu se va termina sesiunea treia, ci numai după reviziunea regulamentului.

DIN DIETA.

— Ședința dela 25 Iulie. —

S'a continuat desbaterea bugetului. Se resimte însă asupra discuției lăncezală produsă de căldurile mari, nimeni n'are voie de obstrucție, toți sunt dornici de vacanțe. La bugetul presidiului ministerial au luat cuvântul Ilyés Bálint, Madarász József, Barabás Béla, Rátkay László, cerând urcarea penziunii honvezilor infirmi din revoluțiunea dela 1848. Tisza a promis că se va ocupa de afacere, și la bugetul anului viitor va ținea cont de aceste pretensiuni juste.

La bugetul ministerului a latere, ia cuvântul Rátkay László și Bedőházy János, dificultând că Maiestatea Sa împarte orduri austriace, cetățenilor unguri. A răspuns Khuen-Héderváry, că ordurile se impart cu observarea strictă a dreptului public ungar.

La sfârșitul ședinței s'a început desbaterea bugetului internelor. Szalay László și Kelemen Béla au avut aci unele obiecțiuni, la cari a răspuns ministrul președinte Tisza.

Ședința s'a terminat la orele 3.

SERBAREA DELA PUTNA.

DISCURSUL *)

D-LUI DR. DIMITRIE ONCIUL

ROSTIT LA

SERBAREA DELA PUTNA DIN 3/16 IULIE 1904.

In anul următor, sultanul Mohamed în persoană, cu înfricoșată oaste, împreună cu Basaraba Laiot, în putere totală de vr'o 200.000, ajutorată încă și de 30.000 de Tătari, veni să-și ia răzbu-nare. Lui i-se puse în cale Ștefan singur, numai el cu Moldovenii săi, 40.000.

După-ce bătu și goni ordele tătarești, ce pe neașteptate făcură o diversiune, jefuind țeara de la gura Nistrului până lângă Suceava, Ștefan lăsând ostașii țărani pe câte-va zile să-și caute vetrele pustiite, se retrase cu restul oștirii spre munți. Aci, la Valea-Albă, loc numit de atunci Răsbobienii, Thermopylele Române, în 26 Iulie 1476, cei 10.000 de curteni călări cu care eroul rămase să susțină eroica luptă se închinară morții. Floarea

Moldovei rămase atunci pe câmpul de războiu. „Mulți din Boerii cei mari au picat“, — zice cronicarul, — și vitejii cei buni au perit cu totul atunci pe câmpul de războiu. Și fu scârbă mare în toată țeara, și tuturor domnilor și crailor de prinprejur“. Ștefan scâpă ca prin minune, cu puținii ai săi. Era înfrângerea lui cea dintâi. El fu înfrânt, dar nu învins. Era o înfrângere din acele ce rămân înscrise în cărțile istoriei ca fapte de neperitoare glorie.

„Eu și curtea mea“ — zicea el prin solul său la republica Veneției — „am făcut tot ce am putut, și s'a întâmplat ce v'am spus. Care lucru eu cuget că a fost voia lui Dumnezeu, ca să mă pedepsească pentru păcatele mele. Lăudat fie numele lui: căci învingerea repurtată de Mahomed era ca ș'o înfrângere. Turci părăsiră Moldova cu mari pierderi, fără să fi luat nici o singură cetate, și fără nici un câștig, în afară de prada ce făcuse. Decimați prin boală și foame, ei mai fură loviți de Ștefan la întoarcere așa încât, cum spune un cronicar austriac, „mulți au fost ucși în fugă, mulți s'au înecat în Dunăre“. Era — cum și regele Ungariei, Matias Corvin, zice scriind către papa — „o fugă rușinoasă“.

Legenda ce ne-a transmis cronicarul Neculcea în „O seamă de cuvinte de bătrâni“ atribue această miraculoasă isbândă a lui Ștefan îmbărbătării lui prin un cucernic sebastru, care-i făgădui biruința pentru o mănăstire, și poveștii primite dela muma vrednică de fiul ei, muma care nu l-a lăsat să intre învins în cetate, trimițându-l să învingă s'au să moară în războiu.

Izbânda fu câștigată și asupra lui Basaraba Laiot, pe care Ștefan, în unire cu oastea unguce-i veni în ajutor prea târziu pentru a se folosi de ea contra Turcilor, îl scoase din nevrednica domnie.

După patru ani, luptele cu Turcii începură din nou. Ștefan căută să înlătore dela tronul Țarei-Românești pe un alt Basarab rătăcit, Basaraba Tepeleș, și acesta pus în domnie de dînsul, dar devenit apoi, ca și Laiot, partizan al Turcilor și susținut de ei. Învingător asupra lui Tepeleș, care fu resturnat, cu tot ajutorul primit dela Turci, el avu apoi să îndure nenorocosul război din 1484 pentru Chilia și Cetatea-Albă. După eroică apărare contra unei puternice dușmane de 300.000 de oameni și 100 de corăbii care veniră asupra lor cu sultanul Baiazid II în frunte, cele două cetăți căzură în mâinile Turcilor. Era al doilea din cele două războaie pierdute de Ștefan, care și de astă dată rămase fără nici un ajutor dela vecinii creștini. Până în doi ani după aceasta, el bătu pe neîmpăcatul dușman de două ori, la Callabuga și la Scheia, ultimele lui lupte cu Turcii, dar fără să poată recuceri cetățile pierdute.

Inercarea din urmă a lui Ștefan de a face o coaliție contra dușmanului crucei, pentru care el căuta să câștige și pe marele duce al Moscovei, Ioan Vasilievici, cucerul său, nu izbuti. Legăturile de pace ale Ungariei și Poloniei cu Poarta cu care ambele state încheiară armistiții, îl siliră să renunțe a duce mai departe lupta sfântă, lupta pe care o începuse cu atâta credință și entuziasm, lupta pe care o susținuse cu atâtea sacrificii și decepțiuni. Cine poate să știe ce biruințe pentru creștinătate el ar mai fi putut să îndeplinească, dacă principiul creștin îl secundau cuvenit.

El singur luptând eroica luptă, mântuire a adus neamul l său. Mântuire l-au adus, ajutându-l să treacă prin cea mare criză a cărei victimă au devenit toți ceilalți creștini din Sud-estul Europei, și ferindu-l să împartă aceeași soartă nefericită, așa în cât Statul român putu să păstreze și mai departe, deși sub suzeranitatea turcească, o viață politică a sa proprie, o viață națională. El ast-fel, într'un timp de „cumpănă mare pământului nostru și nouă“, pasul soartei l-a hotărât.

In greaua luptă ce a purtat pentru Cruce și neam, Eroul strălucește nu mai puțin și prin faptele păcii.

Cele 44 de mănăstiri și biserici zidite de el și bogat înzestrate, din cari 7 sunt în Bucovina, erau tot atâtea locașuri de cultură a neamului românesc, de învățătură creștinească și de întărire sufletească.

Literatura cultivată în ele, cea bisericească și cea profană, în care se distinge mai ales istoriografia prin analele dela Putna, scrise în această mănăstire, a fost întemeietoare pentru cultura literară din urmă. Arhitectura, pictura și odoarele lor sunt cele mai prețioase monumente ale artei

naționale. Ear averile hărăzite lor, ca și multor mănăstirilor ale cititorilor de mai înainte, — averi din cari s'a format, în cea mai mare parte, și marele fond bisericesc al bucovinei, creat de fericit-pomenitul împărat Iosif al II, — au asigurat bisericii și Țerei mijloace bogate de bună stare și prosperitate.

Așa viață de domn, nu era menită să se sfârșească fără ca ea să fie încoronată, după gloria luptei pentru Cruce și după gloria faptelor păcii, și de gloria Neatârnării.

In Codrul Cozminului, la 26 Octomvrie 1497, Ștefan înfrângând trufia suzeranului Polon, își cuceri neatârnarea desevirșită. Neînțelegerile ce au precedat această ruptură se arătară curând după pacea încheiată de Polonia cu Poarta în 1489, pace prin care așteptatul ajutor dela puterea suzerană pentru recucerirea cetăților Chilia și Cetatea-Albă se dovedi ca făgăduință amăgitoare.

Când apoi, după moartea lui Matias Corvin 1490, coroana Ungariei era disputată de Vladislav, fiul regelui polon, și de Maximilian de Austria, fiul împăratului german, Ștefan se declară pentru nobilul Hamsburg. Maximilian știa să prețuiască amicia lui. El îi dădu plenipotențe extraordinare în Transilvania și provocă staturile transilvane să dea ascultare domnului Moldovei, împunernic să primească, în numele lui Maximilian, jurământul de credință al Ardelenilor și să-i apere. Această apropiere a lui Ștefan de imperiul german și de casa Habsburgilor este o frumoasă probă de pătrunderea sa politică, nu mai prejos geniul său militar. Și este o minunată urșită a istoriei, în tainele ei nepătrunse, cum Augustilor Urmași ai amicului său cu vederi largi le-a fost destinat să ocrotească mormântul său. Și fundațiunile sale pioase în această țeară.

Relațiunile lui Ștefan cu Polonia, devenite în acel timp ostile, au urmat să fie, și după recunoașterea lui Vladislav ca rege al Ungariei în urma păcii lui cu Maximilian, tot mai încordate până când vechile legături de vasalitate fură rupte cu desevirșire în Codrul-Cozminului. Pacea mijlocită apoi de regele Ungariei fu încheiată în 1499, prin un tractat de alianță defensivă și ofensivă între domnul Moldovei și regele Poloniei și Ungariei ca aliați, egali, alianță îndreptată mai ales contra Turcilor.

Secolul se încheie cu un rezultat din cele mai mari ale istoriei române: Ștefan, domnul Moldovei, după 43 de ani de lupte vitejești și de înțeleaptă domnie, intră într'un nou secol ca Suveran singur stăpânitor, în neatârnare recunoscută de suzeranii de altă dată ai Moldovei, încununat de glorie, admirat în câte-și patru părți ale lumii. Era un moment de înălțare cum neamul românesc n'o avuse până atunci și cum n-a mai avut-o de atunci decât în zilele noastre.

Când pe urmă, înainte de a se implini patru secolii, gloriosul urmaș al gloriosului Domn conducea peste Dunăre vitejii României ca să recucerească neatârnarea țerei lor reînălțate din secolară umilire, umbra eroului dela Racova și Răsbobienii, dela Baia și dela Codrul-Cozminului însuflețea inimile eroilor dela Grivița și Plevna, Rahova și Smârdan.

Și când chipul străbunului reapărea în bronz în Capitala Moldovei, înconjurat de trofee din războiul independenței, România încoronată cu regala coroană da oțel il saluta prin glasul poetului care a cântat gloria lui:

„O, Ștefane! . . .
„Azi Țeara mândră te primește,
„Purtând coroană de oțel.
„Tu, ce viteaz ai apărât-o,
„Privește-o! . . . Deamnă-l s'o privești:
„Independentă ai lăsat-o,
„Independentă o găsești“.

Împreună cu Țeara recunoscătoare, Istoria se închină lui.

Este răsplată în Istorie!

Și cât timp va fi sub soare suflare românească, numele lui preamărit va fi din veac în veac!

Spre a-l preamări pe el, Românii din toată țeara și de pe tot pământul românesc, împreună cu bunii creștini din alte neamuri, ne-am adunat astă-zil aci la mormântul lui.

1). A se vedea numărul 132.

Venit-am la acest mormânt ca la un isvor de viață și de virtute, isvor de însuflețire și de îndemn la fapte patriotice și creștinești. Venit-am pentru ca preamărindu-l pe el, sufletele noastre să le înălțăm și să le întărim, neamul și să ni-l cinstim și țara ce în sinul ei păstrează acest preascump odor.

Acum 400 de ani, mare jale și plângere era în toată țara Moldovei, jale și grijă în creștinătate. Căci zice cronicarul:

„Ingropat-au pe Ștefan Vodă în mănăstirea Putna cu multă jale și plângere tuturor locuitorilor țării, cât plângea toți ca după un părinte alor, că cunoșteau toți că s'au scăpat de mult bine și apărare. Ce după moartea lui îl zicea sfântul Ștefan Vodă, nu pentru suflet ce este în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile sale cele vitejești, carele nimeni din domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l'au ajuns“.

Iar medicul venețian Leonard de Massari, martur al ultimelor momente ale lui Ștefan, la 24 de zile după moartea lui, scria din Buda către dogele:

„Ștefan Voevod, fiind aproape de moarte, precum în viață, așa și în moarte s'au arătat înfricoșat și înțelept. Căci înțelegând că este zizanie între boieri pentru alegerea noului domn, îndată porunci de-l duseră în câmp unde erau adunați toți ai săi, și puse de prinse pe copii zizaniei, de ambe părțile și-i dete morții“. — El și-a că zizania este vrăjmașul cel mai primejdios al neamului. — „Apoi le cuvântă ior, zicându-le, că, după cum simte, peste puțin trebuie să moară și nu mai poate să-i stăpânească și să-i apere; el nu vrea să le lase alt urmaș decât pe care ei și-l vor alege domn și pe care ei îl vor socoti vrednic să-i stăpânească și să-i apere de dușmani. Atunci toți aleseră pe fiul mai mare, care era lângă dânsul și pe care el îl voia; și așa el iarăși porunci de-l duseră afară, și puse pe fiu în scaunul său, și puse de-i jurară toți credință, și așa înainte de moarte făcu pe fiu voevod. Apoi se întoarse în pat, și peste două zile își dete sufletul și muri... Dumnezeu să păzească“ — continuă Leonard de Massari — „ca nu cumva Turcii să ia această țeară, căci atunci Polonia și Austro-Ungaria ar fi strivite, și în urmă toată Italia și Creștinătatea“.

În primejdie toată creștinătatea: acesta era simțământul lumii creștine în fața eroului adormit, marele apărător al Creștinătății.

Inregistrând moartea lui Ștefan, cronicarul contemporan al Poloniei, Matei Miechowski, zice: „O, bărbat triumfător și victorios, care glorios a triumfat de toți regii vecinilor; om fericit care toate darurile norocului le avea în plin; și ceea ce natura dă altora numai în parte, unora înțelepciune cu astuția, unora virtuți eroice și dreptate cea mai aleasă din toate virtuțile, iar altora biruință asupra vrăjmașilor, acestuia ea toate de odată le-a hărăzit și i le-a dat, ca să strălucească întru toate!“

„Fost-au bărbat ca acela“ — zice un alt cronicar polon (Martin Kromer) — „care, pentru inima lui cea mare, pentru înțelepciunea lui și pentru faptele lui războinice, în veci trebuie să se pomenească“.

Cu așa laude îl pomenește la moarte și alți cronicari străini.

Așa era judecat, așa era plâns, acum 400 de ani, Domnul Moldovei, în toată creștinătatea. Astăzi, nu jale și plângere ne-au adunat la mormântul lui, ci recunoștință și admirare pentru el, dor de înălțare și întărire sufletească pentru noi.

Măreață umbră, revarsă lumina ta asupra noastră neamului tău întreg, și spre faptele iubirei de țeară, ale iubirei de neam, ale iubirei de lege, virtuți prin care tu strălucești în veacuri îndreaptă și unește cugetele noastre!

Români din toată țeara, Române de pretutindenți! Uniți în jurul acestui mormânt, împărătește ocrotiți de M. S. prealuminatul și Duce Francisc Iosif, (strigăte: trăiască!) și nind glasul nostru în strigătul „Trăiască Împăratul!“ — să unim cugetele noastre, pentru ca toți într'un gând să ridicăm sus inimile și împreună cu preamăritorii eroului ce-i dincolo de mormânt să zicem rugăciunea:

„Etern Atotputernic, o Creator sublim
„Tu, ce dai lumii viață și omului cuvânt,
„În tine crede, speră întreaga Românie,
„Glorie ție'n ceruri, glorie pe pământ!“

„Etern Atotputernic, o Creator sublim
„Tu care ții la dreapta pe Ștefan, erou sfânt,
„Fă'n lume să strălucă iubita-ți Românie
„Glorie ție'n ceruri, glorie pe pământ!“

Glorie!

La Borzești.

Pe malul drept al Trotușului, puțin mai în sus de balta Radiana, s'asterne un șes larg, întins ca o apă, în mareață îngrădire a dealurilor ce-și inconvoae pe cer spinările descoperite. De jur împrejur sate și livezi îmbracă poalele măgurilor. În fund spre miază noapte, dincolo de bitca rotundă a Caraclăului închid zarea codrii întunecați ai Berzunțului. Aici, în fața acestui neteziș frumos, deschis ca un câmp de alergare, pe coasta ușor lăsată a colnicului dinspre apus, își presară câte-va căsuțe alce și rari satul Borzești. Soseaua ce duce în munți spre trecătoarea dela Palanca, livește pe lângă sat poalele colnicului. În marginea drumului e un ratiș vechi, de pe vremea căpitanilor de poștă. Ceva mai sus, în dreapta, se înalță, pe fruntea unui tăpșan, biserica satului zidită la anul 1493 de Ștefan-cel-Mare „întru rugă sie-și întru pomeneirea sânt răposăților moși și părinți“, cum spune pisania dela intrare.

Biserica e sprijinită în față de două întărituri de piatră, ce se înalță ca două aripi mari din temelie până în strășină. În spate alt meterez îi sprijină altarul. Pe din afară tencuiala e căzută, zidurile sunt de bolovan neciopliți, numai pe sub tereastră se vede eșind un brâu de piatră tăiată regulat și pe deasupra ferestrelor un alt brâu de cărămizi smălțuite. O grijă mai deosebită s'a fost pus în cioplirea pietrei la intrare și la cele patru ferestre mai mari lucrate în stil gotic. În colo biserica e simplă, fără ciuburării, fără încărcături, păstrând par'că în severitatea zidurilor ei înalte și în liniile ei proporționate ceva din sufletul drept și măndru fără deșărtăciune al cetitorilor ei. Înăuntru pereții sunt albi, pe unele locuri sunt crăpați de cutremure, tinda e despărțită printr'un zid gros, în care e tăiată deschizătură îngustă și scundă ca și la intrarea de afară, voind ast-fel să ne arate că în casa Domnului trebuie să intrăm cu fruntea plecată. În fund captăpentează luată cu măiestrie își răsfiră până în tavanul altarului iconițele ei rotunde prinse în ghirlande de sculpturi. În toate e un aer de vechime sfântă, o tăcere care te duce cu sutele de ani în urmă, e sufletul acela misterios al iururilor care au trăit mult, ș'au văzut multe. Poate că aici, în fața acestui altar, în locul în care te găsești tu acum, a stat în genunchi și s'a rugat pentru mântuirea și înălțarea neamului tău. Acela care n'a cunoscut odihnă în cei patru-zeci și șapte de ani de domnie, ani lungi și grei încărcăți de mari griji și de mari primejdii pentru scumpa lui Moldovă. Și iată că te umple evlavia vremilor acelora de vifor cumplit și de neasemnată vitejie. Te duci cu gândul, ca într'o poveste, în taina care învăluie copilăria lui Ștefan.

Aici în valea asta liniștită și frumoasă toate-ți vorbesc de el. Legendele, „podul“, „fântâna“, „crucea de piatră“, numele satelor, hrisoavele răzeșilor, toate păstrează amintiri scumpe din zilele lui Ștefan. Te uiți împrejur și te întrebi: Unde-o fi fost oare casa în care s'a născut cuibul ascuns în care s'a ridicat, așa ca dintr'o minune dumnezeiască, vulturul Moldovei? Sutele de ani au șters urmele așezărilor de atunci. Dar măgurile acestea îl știu, l-au fost văzut în pîrgul vieții, strălucitor de sănătate, alergând pe șes și jucându-se de-a războiul cu băeții din sat. În ochii lui albaștri și cuminiți, s'au oglindit bogățiile și măndrețile cuprinsului acestuia: lunca plină de flori, livezile țesurate pe coline, șerpuirile Trotușului, dealurile verzi înecate de soare, toate acestea au trezit în inima lui de copil sfânt dragostea de țeară și dorul de vitejie. A crescut mare, s'a făcut voinic copilul din Borzești și cu sabia și-a deschis loc în lume. Pentru norocul neamului acestuia, Dumnezeu a pus pe fruntea lui tinăra coroana Moldovei. Cumplite învăluri s'au abătut de pretutindenți asupra țării lui, ei el cu toate a știut să lupte; și nu numai pentru apărarea Moldovei lui, dar pentru mântuirea întregii creștinătăți, strajă neadormită a stat, cu inima, cu mintea și cu brațul, împotriva celei mai puternice și mai îngrozitoare împărății de pe vremea aceea. Târziu, după un lung șir de lupte și de biruințe

împotriva multilor lui dușmani, ce din toate părțile se năpustiau să-i strice țara, își aduse aminte cu drag de casa în care s'a născut, de locurile frumoase în care și-a petrecut copilăria și folosindu-se de un restimp de libertate, se răpezi din cetatea lui dela Suceava, și ridică aci pe locul părintesc, biserica aceasta, împărți pământuri la ostașii care s'au ales vrednici în războaie, dură pod de piatră peste Girbovana și întemeiată pe partea cealaltă a Trotușului un sat nou căruia, în amintirea vitejilor din Vrancea, îi puse numele Vrânceni.

Patru veacuri și mai bine au trecut de atunci. În vremea asta au scăpat multe din neamurile trufașe cu care s'a războit, mulți din sumeții Crai, ce cu vrăjmășie au căutat pieirea lui și a țării acestia, nu și-ar mai găsi azi hotarele pe harta lumii. Iar neamul tău, întărit de tine, a stat în picioare, și în țara ta, mărite Ștefane, în țara noastră liberă și mândră, se cântă azi pe toate, văile, și de-apururea se va cânta gloria numelui tău sfânt.

A. Vlăduța.

Războiul ruso-japonez.

Întreg mersul războiului a intrat într'o nouă fază. Generalul Kuroki după-ce a ocupat punctul strategic important Liaoyang și pozițiile întărite ale Rușilor de lângă râul Lanho, probabil va reuși să-și execute și planul de a se înstăpâni pe linia ferată, și astfel a tăia retragerea generalului rus Kuropatkin. Operațiunile acestea ale lui Kuroki vor avea mare influență decisivă asupra mersului războiului.

Aceste mișcări neașteptate ale aripei drepte a armatei japoneze amenință serios pozițiile Rușilor dela Dasitșao. Dacă Kuropatkin se va mărgini și pe mai departe la ofensivă contra armatei III. japoneze, în dosul său generalul Kuroki își poate câștiga astfel de poziție, încât să taie circulația dintre trupele lui Kuropatkin și rezervele din dosul său dela Liaoyang și Mukden, pregătind în modul acesta armatei ruse calea spre un Sedan mandșurian.

Ear dacă generalul Kuropatkin se va năpusti asupra aripei drepte japoneze comandată de Kuroki, atunci armata japoneză dela Sud de sub comandamentul lui Oku negreșit ca ar sări în spatele Rușilor, cari astfel strinși între două focuri: în față, și din dos, vor fi siliți să capituleze rușinos. Armata rusă deci se află în mare strîmtoare, și foarte probabil, ca mâne poimâne, Țarul plângând se exclame, cuprins de spasmuri și dureri convulsive ca odinioară August: Kuropatkin, unde sunt regimentele mele?

Forța, de care dispun Japonezii în marșul lor spre Liaoyang nu este cunoscută. Se susține, că Kuroki are sub comanda sa 3 diviziuni: II, XII și VIII. Generalul Oku are sub comanda sa divizia III, IV și IX, cu cari înaintează spre Dasitșao. Între aceste două armate este icuită armata lui Nodzu (div. V și X). Divizia I și XI se află la Port-Arthur.

Conflictul anglo-rus s'a terminat, deși flota voluntară rusă au confiscat pe Marea Roșie și vasul Skandia al societății «Hainburg Amerika Linie». Guvernul rus a făcut declarațiunile satisfăcătoare obligându-se, că în viitor atari casuri nu se vor mai ivi. Cu toate că de astădată incidentul s'a încheiat, sosesc știri noi că vasul englez «Ardova» a intrat în portul Said cu drapel rusesc, ear flota dela Vladivostoc a scufundat vasul englez «Knight Commandeur». Astfel, dacă aceste două știri sunt adevărate, nu este esclusă posibilitatea unui nou conflict.

Amănunte asupra luptelor din apropierea Liaoyangului.

În unghiul format, pe de o parte de râul Taitsgeho și de cealaltă parte de la Fengvangceng la Liaoyang, se petrec lupte foarte însemnate între generalul Keller și avangarda aceasta pare a ocupa o linie de la răsărit la apus, trecând prin Lanholing-Sinpailing-Fenșuiling-Saimatse. Peste această linie trupele japoneze au înaintat la răsărit până lângă râul Taitsgeho, unde se află generalul Kuroki la Tuniupan, care e chiar lângă Hsinkailing. Mai mult îndărăt stă aripa stângă japoneză, adică cea care e mai aproape de Liaoyang. Pentru a ajunge la Liaoyang pe drumul cel mare, Japonezii ar fi avut de făcut de la Lanholing, încă 55 de klm. spre Nord-Vest. Dar n'a fost cu puțință, căci generalul Keller ocupa la răsărit de Liaoyang, la vreo 28 de klm. spre Nord. de Lanholing, la Tuiuantse o poziție tare și adunase acolo destule trupe, încât Japonezii înaintând spre Liaoyang ar fi avut a se teme de un atac la flancul drept. Deci Japonezii și-au schimbat frontul — dacă îl vor fi avut spre Nord-Vest — și au înaintat drept spre Nord.

Urmează descrierea luptei dintre Keller și Japonezi, cunoscută cetitorilor noștri. Notăm numai că Tkhavuan din depeșele agenției e Tainantse și Laokaolin, Laholin, etc.

Deși nu se pot stabili pozițiile tuturor locurilor din depeșă, zice „Nat. Zeitung“, totuși vedem următoarele. Se pare că Japonezii concentraseră la Lianșankvan puteri mari. Locul acesta se află în drumul ce merge drept spre apus de la Saimatsi prin Fênșuiling și Tienșuisan către Liaoyang. Trecătoarea Lianșankvan trebuie să fie ceva mai la Nord de localitatea cu același nume. Drumul cel mare care merge de la Simentse spre Liaoyang, trece pe la Lanholing și se întâlnește cu drumul de la Saimatsi la Tienșuisan. Lanholing se află aproape la apus de Lianșankvan. De acolo izvoarește râul Lanho, care trece pe lângă Tienșuisan, Siuiciaputsge și Iușuling (lanzelin), tot de la Sud spre Nord, și se varsă în Taitsgeho. Tainantsgeho se află tocmai la răsărit de Iușuling, acolo erau rezervele lui Keller. Aripa lor dreaptă a înaintat în susul râului Lanho până la Tienșuisan, la răspântia drumurilor ce duc la Sinpailing și Lanholing. Coloana din mijloc a înaintat de la Nord spre Sud către Lianșankvan, cea stângă a mers spre Sud-Ost spre Sybeiling, care o fi pe lângă Șavaku. Astfel Keller a împedat pe Japonezi de a se întinde spre Nord pe lângă Tainantsge, în valea lui Taitsgeho, care duc drept la Liaoyang. Keller avea oști nu atât de la Liaoyang cât dinspre Mukden, menite spre a închide valea lui Taitsgeho, formând un zăgar, care ar fi putut fi și mai mult întărit cu trupe de la Nord și N.-Vest și prelungit. Pentru acest scop avea nevoie de o poziție tare la apus de râul Lanho, care putea fi fixată numai la Tientuisan, care era mai tare amenințat dinspre Lianșankvan (care e la răsărit) și dinspre Sud-Vest (de la Lanholing).

Planul lui Keller a fost să respingă pe Japonezii din aceste două poziții, să se întărească la Tientuisan și să ocupe trecătoarele din fața acestuia, Lanholing și Sinpailing. Planul n'a reușit. În adevăr a reușit până acuma să păstreze partea nordică a văii lui Lanho, căci aveau acolo Rușii poziții întărite din vreme. Dar Japonezii vor căuta să ia aceste întărituri și să se întărească la Iușuling, ca să stăpânească cele două puncte care domină valea lui Lanho și să aibă deschisă valea lui Taitsgeho. Nu le vor lipsi oștile pentru aceste operații, căci centrul lor de operații e în apropiere de tot și și-au cucerit o bază întinsă și destul de înaintată.

Secțiunile Asociațiunii.

Secțiunile Asociațiunii au ținut la 19 și 20 Iulie n. ședință plenară în Sibiu sub președintele vicepreședintelui Asociațiunii Iosif Sterca-Șuluțiu, notar Dr. Cornel Diaconovich prim-secretarul Asociațiunii.

Prezenți: Parteniu Cosma, Iosif Vulcan, Dr. Iosif Blaga, Vasile Goldiș, Arseniu Vlaicu, Traian Barzu, Iosif Olariu, Grigoriu Pletos, Dr. Ioan Stroia, Dr. Sim. Stoica, Chețianu, Simu, Miron Cristea, Dr. Ioan Radu, Ion Preda, I. F. Negruțiu. Dintre membrii corespondenți: N. Petra-Petrescu, I. Lăpădat și N. Togan.

Prim-secretarul Dr. Cornel Diaconovich a citit raportul comitetului Asociațiunii despre principalele sale lucrări. Acestea sunt: înființarea muzeului istoric în Casa Națională care se clădește și publicarea „Enciclopediei Române“ redactate de prim-secretarul Asociațiunii. Se accentuează avântul ce a luat Biblioteca populară. Și se constată cu bucurie, că la stăruințele comitetului, în Noul tarif vamal al României, s'a șters vama pentru cărțile românești care trec de la noi acolo.

Raportul secțiunii literare arată că secțiunea a ținut 3 ședințe, în care s'a ocupat de pregătirea materialului pentru Biblioteca populară, de adunarea materialului folkloristic și de îndreptarea limbii române. Propune ca Asociațiunea să publice din fondul Andrei Mureșanu un concurs pentru cea mai bună carte apărută în limba română. În fine secțiunea anunță că la viitoarea adunare generală a Asociațiunii va ține o lectură dl. Andrei Bârseanu.

Raportul secțiunii istorice, prezentat prin referentul Dr. Miron Cristea, se ocupă de un plan pentru aranjarea muzeului istoric din Casa Națională și citește un apel la toți Românii care doresc a dăruia ceva pentru muzeu. Apoi desfășură punctele de mănecare la aranjarea muzeului, care va avea trei ramuri: istoric, etnografic și topografic.

Raportul secțiunii științelor, citit de referentul Arseniu Vlaicu, prezintă întâi raportul dlui profesor Ciortea despre prelegerile populare științifice ținute cu instrumentul Skioptikon. În legătură cu raportul acesta secțiunea propune să se cumpere și alte instrumente de soiul acesta, în deosebi pentru școala asociațiunii și sala cea mare a Casei naționale. Secțiunea propune să se publice un concurs pentru o lucrare intitulată: „Higiena casnică a femeii române“. Se decide ca secțiunea științelor să prezente trei lucrări tratând principalele ramuri ale igienei țeranului român, care să se publice în Biblioteca populară. Se mai decide, ca din „Higiena“ dlui Dr. Ștefan Erdélyi să se cumpere 50 de exemplare și din lucrarea dlui Dr. Beu 100 spre a fi distribuite gratuit în popor.

Raportul secțiunii școlare, prezentat de referentul Dr. Stroia, propune și se primește să se facă o statistică a Românilor din Ungaria și Transilvania. Se adoptă propunerea d'a se tipări mici broșurele pentru tinerimea adultă.

Raportul secțiunii economice, citit de referentul I. Simu, este o lucrare amănunțită despre starea economică a poporului român.

Alegeri. În secțiunea literară, în locul vacant, se alege membru ordinar, profesorul Enea Hodoș, până acum membru corespondent; în secțiunea științelor se alege membrul corespondent medicul Dr. Ștefan Erdélyi din Orăștie în secțiunea economică se alege membru corespondent Ioan Chirca din Seliște.

Constituirea secțiunilor. Secțiunea literară: președinte Iosif Vulcan, vicepreședinte Virgil Onițiu, referent Andrei Bârseanu; secțiunea istorică, președinte Vinc. Babeș, vicepreședinte Iosif Sterca Șuluțiu, referent Miron Cristea; secțiunea științelor naturale și fizice, președinte Dr. S. Stoica, vicepreședinte A. Chețianu, referent Arseniu Vlaicu; secțiunea școlară, președinte Grig. Pletos, vicepreședinte I. F. Negruțiu, referent Dr. I. Stroia; secțiunea economică, președinte Parteniu Cosma, vicepreședinte I. Preda, referent I. Simu.

Discursuri de recepțiune. Se ia hotărârea ca membrii ordinari să țină discurs de recepțiune în o ședință publică, cu ocaziunea ședințelor plenare.

În fine toți membri s'au fotografiat împreună și s'au despărțit cu cele mai bune impresiuni. („Familia“).

Din străinătate.

Presa și serbarea de la Putna. »Die Zeit vorbind de serbarea lui Ștefan cel Mare, »Oasele lui Ștefan cel Mare sunt îngropate la Putna în Bucovina și au simțit aci mare recunoștință că nu s'au făcut Românilor de acolo nici o greutate la

serbarea marelui principe moldovean, care s'a luptat vitejește contra Turcilor și Tătarilor și pe care Papa Sixt al IV, contemporanul lui, l-a numit »Luptătorul lui Cristos«. Se știe că guvernul unguresc a avut mai puțină considerație de cât cel cisleitan și că a oprit pe studenții români din Ungaria a lua parte la serbările de la Putna, ceea ce a făcut aci mult sânge rău. Vorbind de dl Vladimir Ghica, spune că e un urmaș al voievodului Ghica, că e catolic și probabil viitorul arhiepiscop catolic în București.

Englezii în Tibet. Înaintarea Englezilor spre Lhasa a început la 14 Iulie st. n. De oare-ce depărtarea e de 200 de klm. generalul Macdonald crede că va ajunge acolo la 5 August și că pe la 15 Sept. st. n. înainte de începutul ernoii se va putea întoarce în India. Se zice că la trecătoarea Karoka se află 2000 de Tibetani, iar la Nagartse 1000. Se crede că vor ataca pe Englezi la trecere.

Anton Cehov și Leo Tolstoi.

După cum se știe, Anton Cehov, distins scriitor rus, așa pe neașteptate mort, era un prieten intim al lui Tolstoi.

De altfel el avea multe puncte de atingere cu eremitul de la Iasnaja-Poljana. Intocmai ca Tolstoi răposatul Cehov în operele sale pleda pentru libera dezvoltare a personalității omului, intocmai ca autorul „Anei Careninei“ și al operei „Răsboi și Pace“. Cehov predică blândete față de oameni și ertare pentru slăbiciunile omenești. Odată a spus Cehov următoarele vorbe adevărate:

„De obicei se zice, că un om are lipsă numai de 3 coți de pământ.

„Însă trei coți de pământ sunt de lipsă pentru un cadavru, iar nu pentru un om. Un om nu are lipsă de trei coți de humă, nu de o moșie, ci de întreg rotogolul pământului, de întreaga natură, pentru ca să poată să-și desvolte în libertate toate calitățile și particularitățile sale ascunse.“

Și această vorbă a fost steaua conducătoare a lui Cehov în toate scrierile sale în decursul întregii sale vieți, provocând astfel apropierea sa de Tolstoi.

Dar a mai existat un teren, pe care apropierea dintre Tolstoi și Cehov a eșit la lumină: viața țeranilor ruși.

Cehov, fiul unui moșier, se simțea continuu atras spre viața țerănească și — intocmai ca Tolstoi — lovea fără cruțare în toți factorii care căutau să îngreuneze situația precară a țeranilor, făcându-le traiul așa de nesuferit. Cehov caracteriza stările din Rusia cu următoarele cuvinte potrivite:

„Priviți viața aceasta: mișelie și blăstematie a celor tari, ignoranța și îndobitocirea celor slabi, precum și sărăcia, degenerarea, beția, fătărnicia și neputința acestora. Noi însă nu auzim și nu vedem pe cei-ce strigă sub suferință, pentru-că totul ce este spăimântător în viață, se petrece în dosul culiselor.

„Este de lipsă, ca înaintea ușii fiecărui om mulțumit și fericit să stea cineva cu un ciocan, pentru ca să-l amintească acestuia prin necurmăte lovitură de ciocan, că sunt mulți, mulți nenorociți și, că ori cât ar fi el de fericit, totuși viața scurtă îi va arăta și lui ghiarele.“

Această predică blândă și dulce a iubirei față de cei nenorociți și obiduiți, această provocare spre milostivenie față de toți, care abia se mai tirăsc sub povara vieții i-au înlesnit lui Cehov calea spre a se apropia de inima lui Tolstoi.

De aceea el era un oaspe foarte bine văzut în Iasnaja-Poljana. Vizita lui Cehov la moșia lui Tolstoi trecea drept un eveniment îmbucurător pentru țeranii din Iasnaja Poljana. Simpaticul Cehov cu barbișonul său blond, cu

ochelari pe nas, cu zimbetul său ironic, captiva pe cei cari îi făceau cunoștința.

Dar și el profita din petrecerile sale la Iasnaja-Poljana. Câte emoțiuni nu simțea el și nu le ducea cu sine, pentru a le prelucra apoi în opere artistice!

Relațiunea dintre Tolstoi și Cehov se schimbă într-o prietenie intimă cu ocazia aflării lui Tolstoi în Crimeea, unde se găsea și Cehov, care abia se restabilise dintr-o boală grea. Cehov veghia lângă patul suferindului Tolstoi și făcea tot posibilul pentru a-l distra pe bătrânul scriitor. Pe vremea aceea se afla în Crimeea și Gorki.

De atunci au devenit populare în Rusia fotografiile, cari reprezintă triada Tolstoi, Cehov, Gorki.

Neașteptata moarte a lui Cehov, stăpânitorul sufletelor în Rusia, va umplea de durere adnc pe Tolstoi și pe Gorki, ear societatea rusă îl va jeli lungă vreme. Cehov unia în sine calitățile principale ale corifeilor literaturii rusești. El posedă humorul vesel al lui Gogol, puterea de analiză psihologică a lui Dostoievski, puterea de zugrăvire a lui Turgenieff și curajoasa iubire de adevăr a lui Tolstoi.

Vasile Vereșaghin.

— Scrisori inedite. —

Georges Claretie publică în ultimul număr din „La Revue“ o serie de scrisori și bilete datorite lui Vereșaghin, mort după cum se știe în catastrofa lui Petrupavlovsk.

Să relevăm câte-va dintr'însele.

Dintruîntâi o scrisoare, cu acel stil lăconic ce-l era obișnuit, și în care dă câte-va detalii succinte asupra debuturilor sale. O adevărată pagină de autobiografie.

20 August 79.

Vereșaghin Vasile născut la Cerepoveți guvernământul Novgorod, la 24 Octombrie 1842, 27 ani pentru moment.

A debutat la Petersburg, la „Academia artelor frumoase“, cu un carton „Masacrul pretenților Penelopei de Ulise“ care câpătă medalia de argint 1863 (cartonul acesta l'am ars eu însu'mi).

N'a voit să rămâie la Academie, pentru a concura la premiile următoare, preferind să meargă în Caucaz, Transcaucazia, etc. etc. A rămas totdeauna și pretutindenii cu natura, pe care o copia cu cea mai mare grijă.

Primul desen făcut independent e „Duhobostii cântând psalmii“, expus la Paris în 1886 (cunoașteți lucrările mele ulterioare).

A avut ca profesori la „Academia de arte frumoase“ pe un bătrân profesor cu numele de Markoff, pe care nu-l urmărea nici odată apoi pe un tânăr pictor Beidemann de mult talent; în urmă pe Gérome dela școala de arte frumoase, pe care nu-l asculta nici atât, pentru că-l trimitea să copieze la Luvru, și-l oferea subiecte grecești și romane.

Iată iubite amice, răspunsul la întrebările d-tale. Poate că e chiar prea mult.

Al d-tale

Vereșaghin.

Înainte de a se face pictor a vrut să se facă marinar. Fatalitatea îl urmărea oare?

Era cât pe ce să moară în timpul unei furtuni pe Marea-Neagră.

Dar iată o altă scrisoare din care se vede că Vereșaghin urmărea să obție premiul Nobel. El îl merită.

Mosova, 5 Ianuarie 1898.

Iubite amice!

Aștept mereu o intervenție energică în favoarea candidaturii mele pentru premiul Nobel. Am cele două cuvinte din „Le Temps“ pe cari mi-le-a trimis Gevardin, dar le găsesc palide, în senzul că nu vor avea nici o influență.

Totuși tema e destul de interesantă și în ori-ce caz de loc banală: pictorul, pentru a studia bine războiul, s'a hotărât să vadă cu propriul lui ochi; pentru acest motiv s'a dus

mai de multe ori la asalt cu infanteria, a luat parte la recunoașteri, și atacuri de cavalerie și în fine s'a aruncat într-o aventură maritimă.

Cred, că e în aceasta, în afară de conștiința artistică și o oare-care abnegare civică?.. cu atât mai mult cu cât rezultatul nu e mediocru?

Vă trimit o broșură, de cel mai mare interes, ce mi-a fost dată, la Viena, de către descendintele autorului. Se pare că broșura e destul de rară. Rog pe d-na Claretie să o traducă și mai ales nu uitați de a mi-o înapoia, când nu veți mai avea nevoie de dînsa.

Un artist a venit la mine după-ce a cinat la Tolstoi: „Ei bine l'am întrebat! — mai aprinde focul în sobă? își mai șterge singur ghetetele.

— Ah, ce! — îmi răspunde el. Toate acestea au trecut și nu se vor mai întoarce. Ghetetele sunt noi și făcute de un bun cismar, la masă se servește vin bun și mâncarea de carne nu mai e numită „cadaverică“.

Pe de-a-supra l. masă mai servesc doi lachei cu cravate albe!

Noul Ministru de război e un vechiu amic al meu și bun prieten cu Skobeleff. E unul dintre „tinerii generali“ — exemplu demn de urmat!

Vereșaghin.

P. S. — Noul tratat a lui Tolstoi despre artă e earăși un fel de vorbă de clacă.

Concurs de primire în Internatul diecesan român gr.-or. din Beiuș.

Se avisează părinții, cari doresc să-și așeze copiii pe anul școlar 1904—1905 în internatul român gr.-or. diecesan din Beiuș, că cererile de primire au să le trimită la adresa senatului aceluia internat până la 13 August st. n. a. c.

Taxa de întreținere cu toate la olaltă de e 280 coroane, care se solvește în patru rate anticipative și anume la 1 Sept. 15 Noembrie 1 Februarie și 15 Aprilie st. n.

Elevii vor avea să aducă cu sine:

- 4 părechi de schimburi albe și cel puțin 4 batiste,
- 2 părechi de încălțăminte și 4 părechi de ciorapi sau obiele,
- 2 perini și 4 fețe de perină,
- 1 țol sau o plapomă și 2 (lepedeie) cerșafuri.

e) 1 perie de vestminte și 3 de ghete.

f) 3 ștergare și 2 pepteni.

g) Vestmintele de lipsă.

Recursele ajustate cu ultimul testimoniu școlastic, cu atestat de botez și atestat medical, sunt a se trimite până la terminul sus amintit; pe lângă observare că în recurs părinții au să se declare, că cunosc toate condițiile de primire și se deobligă a le îndeplini.

Dat din ședința Senatului ținută la 20 Iulie st. n. 1904.

Vasiliu Pap,

protoprezb., președintele senatului.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 26 Iulie 1904.

— **Ploaia.** Eri după ameazăi pela trei ore o ploaie lină și fără manifestațiuni electrice s'a pornit pe neașteptate. Adevărată mază cerească dela Dumnezeu venia să stămpere pământul, pe care șase săptămâni nu căzuse nici o picătură de ploaie. După un ceas ploaia a încetat, dar s'a pornit din nou pela ora 7 și a durat până pela 9 ore, când apoi s'a făcut senin. Deși a fost puțină, ea totuși a recreat în câțva întreaga natură lăncezită și ofilită de atâta dogorire de soare.

— **Societatea pentru fond de teatru român.** Comitetul Societății a ținut în 19 Iulie n. la Sibiu ședința, la care au luat

parte: președintele Iosif Vulcan, secretarul Dr. Iosif Blaga, cassarul N. Petra-Petrescu și membrul Vasile Goldiș. Cassarul a făcut raport despre starea cassei începând din 1 Aprilie și până în 30 Iunie an. c. și a arătat în sfârșit că venitele anului trecut au fost în total C. 23.119.48 s'au spesat C. 5426.41; deci la fond se adaugă C. 17.693.07. Prin urmare averea totală a Societății a crescut dela C. 331.309.47 din anul trecut la C. 349.002.54. Raportul cassarului se va revedea de o comisiune compusă din d-nii Virgil Onițiu, George Dima și Dr. Iosif Blaga. — Secretarul comitetului a raportat despre piesele întrate la concursul publicat. S'a luat hotărârea ca acelea să se examineze de o comisiune de 5, compusă din următorii: Iosif Vulcan, Vasile Goldiș, Dr. Iosif Blaga, Ilarie Chendi și St. O. Iosif.

— **Serbătorirea lui Ștefan-cel-Mare la Anvers.** Al 4-lea centenar dela moartea lui Ștefan-cel-Mare, s'a serbat de către studenții români din Anvers cu o deosebită solemnitate. La ora 10 dim. toți membrii s'au întrunit în localul societății „Café-Brasseur“.

Serbarea s'a deschis prin imnul regal cântat de membrii.

Studentul Remus Bărbulescu într-o călduroasă cuvântare a arătat meritele și virtuțile marului Voevod.

Apoi studentul Popp Ionel declamă cu mult sentiment: Ștefan-cel-Mare, fragment din Dumbrava Roșie, Sentinela română și Doina de Eminescu.

S'a executat diferite arii naționale cu vioara de către studentul Emanoilescu Olon.

Serbarea se termină la orele 12 prin marșul „Deșteaptă-te Române“, după care studenții în corpore cu drapelul în frunte se îndreptară către restaurantul „Weber“ unde a avut loc un banchet intim.

S'a toastat pentru familia Regală și memoria gloriosului Domn.

— **Intâlnire de monarhi la Marienbad.** Din Marienbad se vestește: Regele Eduard va sosi aici la 11 ori cel mai târziu la 12 l. c. pentru o cură de 3 săptămâni: După dispozițiile de pân'acum Monarhul va face la 30 August regelui englez o vizită, venind din Ischl direct la Marienbad. Maiestatea Sa se va întreține aici numai direct la manevrele de toamnă, cari se vor ținea în Bohemia Sudică.

— **Dar regal.** Majestatea Sa Regele a dăruit societății „Lucina“ pentru înființarea unui asil și pentru cultura muncitoarelor cu săptămâna 1000 de coroane din cassa Sa privată.

— **Nou avocat român.** Ni-se scrie: Am onoare a aduce la cunoștință, că, cu ziua de azi mi-am deschis cancelăria advocațională în Mодоș, comitatul Torontalului. 23 Iulie, 1904. Cu deosebită stimă: Dr. Liviu T. Ghilezanu, avocat.

— **Știri mărunte.** Princesa de coroană a Svediei și Norvegiei a părăsit alaltă-eri baile Franzensbad terminând cura de 5 săptămâni. Princesa a trecut prin Eger (Bohemia), la Bayreuth. — Guvernorul din Suez Mohamed Ali Bey El Ghazi a sosit din Trieste la Viena, unde a descins la otelul „Kaiserin Elisabeth“. — Șeful cabinetului regelui Sârbiei, Șașa Nenadovici a sosit eri seara din Belgrad la Viena, unde a tras la otelul Erzherzog Karl.

— **Jertfele căldurii.** Hidrargirul se urcă începând de dimineața până după ameazăi la 3—4 ore, când norii mici, sporadiici apar pe cer, făcând, mai bine zis seducând pe al vremurilor bieți profesii se vestească în curând schimbare de temperatură. Programul lor prezintă de o săptămână încoace stereotipica profetie: Căldură permanentă, schimbare de temperatură. Căldura în adevăr este mereu permanentă, dar temperatura nu se mai schimbă. Nu este deci mirare, dacă focul de nesuferit seceră ici-colo, ba putem zice foarte des, victime prin oameni și printre vite. Atari știri vin foarte des. Așa din Viena, unde a fost lovit de apoplexie medicul militar dr. cav. de Dobrzyniecki, venind călare din Bruck.

— **Epidemia de tifus în Arad.** În urma căldurilor tropicale, ce țin într'una fără picătură de ploaie, în Arad s'a ivit greaua boală a tifosului cu caracter epidemic. Săptămăna trecută s'au constatat 25 de îmbolnăviri și două decese. A murit tinera soție a medicului *Morgenstern* și o fată de 16 ani. Din pricina asta e o adevărată panică în Arad și cei cu dare de mână părăsesc orașul. Comisiunea sanitară a luat cele mai extreme măsuri. Poporațiunea e advertisată a ferbe apa înainte de a o consuma, căci se crede că pe țevile apeductului să se fi așezat ceva murdărie, de unde se răspândește microbul.

— **Rectificare.** La discursul dlui *Onciul* s'a strecurat o regretabilă greșală. Pe pagina 2, șir 14 socotite din jos, a rămas un întreg pasajiu, anume:

mări pe un erou al Țerei, erou al Neamului, erou al Istoriei.

În complexitatea multiplă de cauze și efecte, din care se desvelește istoria omenirii, manifestarea popoarelor active în istorie este determinată esențial de mediul inconjurător cel-dă așezarea geografică, de împrejurările timpului, de însușirile rasei și de acțiunea personalităților istorice. Din această complexitate se înalță totdeauna, ca munții giganti de asupra câmpiilor, marile personalități istorice, prin acțiunea lor hotărâtoare în viața popoarelor.

Între personalitățile care ast-fel au determinat istoria și viața poporului român, în condițiunile date prin așezarea geografică a țerei, prin împrejurările timpului și prin însușirile de rasă ale poporului, strălucește mai presus marea imagine a lui Ștefan-cel-Mare, domnul Moldovei, dela 14 Aprilie 1857 până la 2 Iulie 1504. Aproape jumătate de secol, în cea mai lungă domnie ce

— **Furii icoanelor ruse făcătoare de minuni.** În Rusia cea cu pomposul atribut de „sfântă“ sunt oameni și fără de lege, blasfemători de Dumnezeu, cari fură și jăfuesc bisericile și altarele Domnului. Și cunoscând educația specială al bigotismului orthodox-rus, probabil acei nemernici mai înainte au făcut și câte-va mătăni, s'au rugat poate pe genunchi la altarul Domnului, înainte de ce ar fi răpit icoana sfântă și făcătoare de minuni a Preacuratei Vergure. Cum se vestește acum din Kasan, șeful de poliție de acolo a dat de urma criminalilor. Icoana furată este împodobită cu giuvaere prețioase și reprezintă valoarea reală de mai mult ca 100.000 ruble. După mărturisirea aurariului Maximov unul dintre complicii la furt se cheamă Tșaikin, care a petrecut cât-va timp în Kasan. După comiterea furtului celebrul om s'a retras la Nișnij-Novgorod. În urma unei telegramme trimise poliției de aici, Tșaikin a fost împreună cu alți prieteni, cari se aflau pe vapor, deținut. Făcându-se perchișiție la domiciliul lui Tșaikin, au fost aflate mai multe briliante și mărgăritare. După spusele câtor-va vecini de ai lui Tșaikin, icoanele și prețioasele cari încă lipsesc, trebuie că sunt îngropate în apropierea orașului. Cu ajutorul a 1000 de polițiști întreaga împrejurime a orașului a fost minuțios examinată, dar icoanele n'au putut fi aflate afară de recușitele cari au fost folosite la comiterea furtului. Sofia și fiica lui Tșaikin spun, că icoanele trebuie că au fost arse. Deținutul Tșaikin de altcum este un om care de multe ori a fost pedepsit. El neagă orice faptă, care îi se impută, și afirmă, că numele său este Șokin. Poliția nu voește să creadă, că doamnele au fost arse, ci ele se află unde-va ascunse.

— **Mort pe tren.** Alaltăieri în sala de așteptare dela gara sudică din Viena a fost atins redactorul ziarului „Weltblatt“ Robert Emil Osler de apoplexie, încetând din viață după câte-va minute. Osler voia să plece cu trenul accelerat în Tirolia, pentru a implora pe seama fiului său locotenent în regimentul de vânători un concediu. El era la gară însoțit de nevastă lui, care a fost martoră, cum bărbatul ei și-a făcut rău și a căzut grămadă la picioarele încă nainte de ce ar fi sosit ajutor medical. Fericitul a expirat în brațele soției sale. Osler era de 56 ani. După ce a servit ca ofițer în armată, a intrat în reuniunea „Ziaristilor“ din Viena. La ziarul „Weltblatt“ era redactor de 25 ani. A scris câte-va nuvele și drame și a fost și președintele clubului ziaristilor din Viena.

— **Un nou Abraham.** Din Petersburg se vestește următoarele: În orașul Baku în Rusia un om și-a omorât fiul în urma unui vis. Aslamosov zăcea greu bolnav. În somn i-a apărut

Ioan Botezătorul, care i-a promis însănătoșare, dacă își va jertfi pe fiul său. Aslamosov a făgăduit sub jurământ și din acest moment a început să-i fie mai bine. Abia s'a sculat din boală, și-a adus aminte de făgăduință și de jurământ. Drept aceea a dus cu sine nou născutul său fiu la biserică, unde după serviciul divin a tăiat gâtul băiatului, împărțind tuturor fapta sa. Aslamosov se află acum în casa nebunilor.

— **Nenorocirea pe Dunăre.** — Vaporul »Domnul Tudor« al N. F. R. pe când venea eri spre Brăila, remorcând un șlep încărcat, în dreptul comunei Ceatal, nu departe de Tulcea, a ciocnit o barcă în care se aflau doi pescari, și care atrasă de un puternic curent de apă spre vapor, a fost făcută țandări, înainte ca cei doi pescari să mai poată scăpa.

Iată câte-va amănunte noi:

Unul din pescari s'a înecat imediat, ear cel de al doilea, eșind la suprafața apei, s'a apucat de o funie ce era înaintea șlepuului. Personalul de pe »Domnul Tudor«, voind să le vină în ajutor, a oprit vaporul, însă în acel moment curentul apei împingând șlepuul către vapor nenorocitul pescar a fost atât de grav tamponat, în cât perzându-și cunoștințele, a căzut din nou în apă, înecându-se.

Cadavrele n'au fost încă pescuite.

— **Un turist dispărut.** Prof. de gimnaziu din Viena A. Straubinger, care Mercuri a făcut o excursiune la munți, a dispărut Prof. Straubinger, care la gimnaziul de stat din suburbiul Josefîn propune filologia clasică, petrecea acasă la părinți la Salzburg feriile. Miercuri a părăsit, cum se anunță din Salzburg domiciliul său cu împărțășirea că va face o excursiune în munți. A plecat, dar nu s'a mai reîntors.

— **Sinuciderea din Brăila.** — Andrei Petrescu, mijlocitor de cereale în obor, domiciliat în str. Mihail-Bravu, s'a aruncat în Dunăre, în dreptul vadului Budur, înecându-se. Nu se cunoaște cauza acestui act disperat.

— **Explozia dela pulberăria Dudești.** (România). Eri a explodat la pulberăria dela Dudești, malaxarul în care se frământă fulmicatonul.

Trei lucrători au fost arși la mână și la față.

Telegrammele zilei.

Sofia. — Aproape 200 profesori și institutori români, veniți să viziteze Sofia, au sosit Vineri aci.

Au fost primiți la gară de autoritățile municipale, de membrii corpului didactic bulgar, de colonia macedo-română și de o mulțime eromă.

Prin aria făcută Românilor a fost entusiastă

Institutorii și profesorii români vor fi la oaspeții corpului didactic al capitalei bulgare. Oaspeții români vor vizita în urmă Plevna și localitățile din împrejurimi, unde s'au dat memorabilele lupte dela 1877.

Constantinopol. — Agențiile companiei de navigațiune străine au remis succesiv ambasadelor marilor puteri plângeri în scris contra autorităților vamale cari supun în mod arbitrar operațiunile lor în Constantinopol și în provincie dispozițiunilor noiei legi a timbrului care n'a fost încă acceptată de către puteri.

Agențiile declară tot deodată că această procedură a autorităților turcești le aduce enorme pagube și le împedică mersul operațiunilor lor.

Între alte dispozițiuni, vama otomană continuă de a impune în acelaș mod noua lege a timbrului și comercianților străini. Ambasadere străine sunt decise de a proceda cu energie contra acestei situațiuni.

Din cercurile Porței se declară că Anglia a propus 2 modificări la noua lege a timbrului, modificări pe cari guvernul otoman le-ar fi acceptat.

Berlin. — Norddeutsche Allgemeine Zeitung află că după o depeșă a consulului german din Aden, vaporul german Principele Enric de Prusia a fost oprit de vaporul flotei voluntare ruse Smolensk în largul mării.

Doi ofițeri și 20 de oameni din echipagiul vaporului Smolensk s'au dus pe bordul vaporului german, au vizitat tot curierul poștal și au luat cu dânsii curierul destinat pentru Japonia.

Căpitanul vaporului Smolensk a informat pe căpitanul vaporului Persia căruia i-a fost remisă poșta pentru a fi expediată în Japonia, că a oprit două pachete adresate de către o fabrică de munițiuni germane unei firme japoneze la Nagasaki.

Paris. — Figaro relevă într'un articol, care are aparența oficiozității, că diplomația franceză va face sfurtări atât la Londra cât și la Petersburg, de a aplana dificultățile ivite în cele două state din cauza afacerii vaporului Malacca.

ULTIME ȘTIRI.

Tientsin, 25 Iulie. Conform unei telegramme din Niucivang lângă *Tasuitong*, care se află la 6 Km. îndepărtare de Niucivang s'a dat o luptă favorabilă pentru Japonezi, cu care ocaziune au perit 700 Ruși. Japonezii se apropie încet de Niucivang, unde din cauza asta este mare agitațiune.

Tokio, 25 Iulie. Agenția Reuter anunță din Tientsin, că *Kuropatkin* a dat ordin pentru evacuarea Niucivangului. Gara din Niucivang eri a ars.

Bibliografi.

A apărut:

Raportul VII a școalelor capitale ort. române de băieți și fetețe din Lugoj, pe anul școlastic 1903—1904, elaborat din însărcinarea corpului învățătoresc de harnic învățător George Joandrea. La partea literară este o conferință a dlui Joandrea: *Cum și din ce au învățat înaintașii noștri carte!* Școalele din Lugoj au fost cercetate de 315 băieți și fetețe.

VIII. Programă a școlii civile gr. cat. publice de fete din Beiuș aparținătoare „Internatului Pavelian“ de fetețe a Dieceșei gr. cat. de Oradea-Mare pe anul școlastic 1903/1904 redactată de Vas. Stefanica, directorul școlii, prof. p. ord. gimnazial. Cuprinsul: I. *Raport despre școală.* Epistola pastorală a ilustrității Sale P. S. Dr. Demetriu Radu, episcop gr. cat. de Oradea-Mare. O Vorbire către popor (ținută într'o adunare de despărțământ a „Asociațiunii“). Ortografia română — Planul de învățământ (obiectul și materialul parcurs în singuraticile clase) — Manualele folosite în școală. — Membrii senatului școlar. — Corpul didactic al școlii. — Conspicteul orelor pe săptămână. — Ordul orelor. — Progresul în studii. — Tabele statistice. — Mijloace de învățământ. Examenale. — Istoricul școlii. — Instrucțiuni pentru anul școlar 1904/5. II. *Raport despre internat.* Activitatea internatului „Pavelian“ conspict despre clasificarea elevilor după clase în ordinul alfabetice.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

A. G. Hladia. „Gura Satului“ nu apare mai mult.

Editor-proprietar: George Nichin

Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirlianu.

Noutate la curătenia locuințelor!

Respectuos așue la cunoștința on public, că după lungi experiențe dispun de un așa mijloc, în că pot primi pe lângă garanță și încredere

stărpirea insectelor din

locuințe cu desăvirșire.

Vopsese odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretensive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

258

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-uteza 19. szám. partere.

Am onoare a aduce la binevoitoare cunoștință, că am deschis în Arad-Belváros strada Választó Nr. 30 (casa proprie) atelier

de măsurit pentru zidiri și mobile,

unde pregătesc lucrările aparținătoare acestei branșe pe lângă cele mai ieftine prețuri în modul cel mai culant.

Pimesc lucrări aparținătoare branșei mele, anume lucrări de măsurit la zidiri lucrări ori reparări de mobile după moda cea mai nouă

în modul cel mai bun executate și pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Experiențele de mai mult ani, făcute în fabrica lui *ifj. Ceiler István*, precum și folosirea de lemn uscat și cel mai bun nu adus în poziția aceea plăcută, că în privința asta să satisfac ori-cărei comande.

Recomandându-mă spriginului binevoitor al p. o. public,

rămân cu stimă:

Pápay Lajos,

măestru-măsar.

289

Ocasiune excepțională!

Din cauza zidirei și câștigării de local, vin-dem pentru prețuri originale de fabrică:

Servicii de prânz, de cafea, de ceai și de mocca. Ceace de cafea, ceai și de mocca în sute de feluri. Farfurii, tot felul de etaloane (blide) și ștelage pentru fructe și aluaturi.

SERVICII DE STICLA fabricate excelente din țeară și din străinătate. STICLE, PAHARE, FARFURII DE STICLA dela cele mai simple până la cele mai fine.

SERVICII Pentru LICORURI, VIN, ȘI BERE colorate ori din sticlă de cristal. Obiect de lux și folosire de alpaca și argint de China, execuțiunea cea mai modernă.

Obiecte de lux, vase, figuri etc. din porțelan fin, maiolica și fayence. — Vase de nichel, mărfuri de metal, articol pentru arangiarea de culine. —

Tasuri pentru servirea de licor, și altele din lemn, sticlă și metal.

Requisite de mâncare din alpaca, ori argintate ori nickelizate, fabricate din țeară.

Lămpi: Pentru saloane, dormitor, rectorii, biurouri, pentru apartamente de biliard și cabinete de lectură: Pentru restaurante, localuri de grădini și buline. Cu luminare electrică, de gaz, acetylen, petrol ori spirt

Ocasiune binevenită dar foarte scurtă pentru cumpărarea de trusouri, și alte lucruri pentru arangiarea de locuințe, ville, verande și locuințe de câmp.

308

Gebhart J. és Fia.

ARAD, Andrásy-tér 16 szám.

Fondat la 1850 Nr. Telefon. de stat și com. 219.

Comande din provincie se esecută prompt și la moment. Izvor potrivit pentru revinzători, uiegari, măsari și restaurante.

— Intreprindere de sticlărie. —

Tuschák Vilmos,

argintar.

ARAD, Batthányi-uteza 23, I em. 8 ajtó.

Primesc ori-ce fel de lucru aparținător acestei branșe pentru prețurile cele mai moderate și pe execuțiunea cea mai bună.

CȘOBÁN TIVADAR

măestru zidar diplomat.

A R A D, Deák Ferencz-uteza 34 sz.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public ziditor, că sub firma de mai sus am deschis

un birou de zidire

Primesc tot felul de lucrări de zidit și anume: zidiri noi, transformări de zidiri vechi, construirea de frontispicii cu materie ori fără materie atât în loc cât și în provincie, pentru garanță de 3 ani.

Primesc construire de planuri, faceri de budget pentru prețuri foarte ieftine.

299

Cu toată stima:

CȘOBÁN TIVADAR.